

**Załącznik do protokołu
Sesji Rady Gminy Somonino
z dnia 07.04.2011r.**

**Uchwała Nr VI/31/11
Rady Gminy Somonino
z dnia 07.03.2011r.**

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Somonino na lata 2011÷2014**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591; z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203; z 2005 r. Nr 172, poz. 1441 i Nr 175, poz. 1457; z 2006 r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz. 1337; z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz. 1218; z 2008 r. Nr 180, poz. 1111 i Nr 223, poz. 1458; z 2009 r. Nr 52, poz. 420 i Nr 157, poz. 1241; z 2010 r. Nr 28, poz. 142 i 146, Nr 40, poz. 230 i Nr 106, poz. 675) oraz art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Nr 180, poz. 1493; z 2009 r. Nr 206, poz. 1589; z 2010 r. Nr 28, poz. 146 i Nr 125, poz. 842)

uchwała się, co następuje :

§ 1

Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Somonino na lata 2011÷2014 w brzmieniu jak załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi i Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PODZIAWODNICZĄCY RADY

Włodzisław Kucharski

Zatwierdzam pod względem

formalno - prawnym

Andrzej Bielewicz - Wójt

RP 05 30 11 / 2011

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Gmina Somonino

I. Podstawa prawna:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz.1493 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 9, poz.59, z późn. zm.)
- Kodeks karny (Dz. U. z 1997r. Nr 88, poz. 553; Nr 128, poz. 840 z późn. zm.)
- Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz.1485)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362)
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii

II. Informacje ogólne:

PRZEMOC W RODZINIE TO ZAMIERZONE I WYKORZYSTUJĄCE PRZEWAGĘ SIŁ DZIAŁANIE PRZECIW CZŁONKOWI RODZINY, NARUSZAJĄCE PRAWA I DOBRA OSOBISTE, POWODUJĄCE CIERPIENIE I SZKODY

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy, styl życia. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz z oczekiwaniami społecznymi.

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, bez wątpienia należy zaklasyfikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Mimo, że w relacjach międzyludzkich istniała ona zawsze, o przemocy w rodzinie mówiono niewiele, jakby nie postrzegając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny. Takiego, które prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

Dla lepszego rozpoznania zjawiska przemocy w rodzinie konieczne jest jej zdefiniowanie. W niektórych przypadkach przejawy są tak jednoznaczne, że nie pozostawiają żadnych wątpliwości, w innych, bardziej złożonych, niezbędne jest określenie możliwie jasnych kryteriów oceny.

Według definicji zawartej w art. 2 pkt. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, **przemoc** to:

„Jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt. 1 (członek rodziny – osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6.06.1997r. – Kodeks karny), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”

Z badań dotyczących rodziny, a także obserwacji życia społecznego wiadomo że ludzie bardzo niechętnie przyznają się do przemocy wewnątrz rodziny.

W Polsce trudno jest określić dokładnie skalę tego zjawiska. Co roku zgłasza się zaledwie kilkanaście tysięcy spraw o znęcanie nad rodziną, w tym samym czasie policja rejestruje około miliona awantur domowych do których jest wzywana.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje to, że:

- jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- siły są nierówne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Sprawca jest silniejszy a ofiara słabsza,
- narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.),
- powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Powszechnie przemoc traktowana jest jako akt godzący w osobistą wolność jednostki przyczyniający się do jej fizycznej, a także psychicznej szkody, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji i zmuszanie jej do zachowań niezgodnych z własną wolą. Przemoc upokarza, wywołuje cierpienie, rodząc tym same nienawiść i pragnienie odwetu.

Przemoc pojmowana jest także jako wywieranie wpływu na innych ludzi, w wyniku którego ich aktualny poziom rozwoju somatycznego i duchowego jest mniejszy niż potencjalny poziom tego rozwoju.

Można wyodrębnić różne rodzaje przemocy:

1. **Przemoc fizyczna** – bicie, znęcanie się, głodzenie, zamykanie, kopanie, policzkowanie, szarpanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, rzucanie przedmiotami, ale także używanie niebezpiecznych narzędzi lub grożenie ich użyciem, zadawanie bólu;
2. **Przemoc psychiczna** – sprawowanie przez sprawcę przemocy psychicznej kontroli nad ofiarą, np. straszenie zabójstwem, użyciem przemocy, zabranie dzieci, niszczenie lub grożenie zniszczeniem rzeczy, upokarzanie, używanie wulgarnych słów, mówienie kobiecie że jest do niczego, że jest brzydka, głupia, chora psychicznie, że nikt jej nie chce, że bez sprawcy sobie nie poradzi;
3. **Przemoc seksualna** – zmuszanie do odbywania stosunku lub poddania się innym zachowaniom seksualnym, a także wymuszanie współżycia w nieakceptowanej formie. Przemoc seksualna jest często przez ofiary molestowania ukrywana, co w znacznym stopniu utrudnia udzielenie im pomocy;
4. **Przemoc finansowa (ekonomiczna)** – np. utrzymanie kobiety w całkowitej zależności finansowej, zakazywanie jej pracy zawodowej, nie dawanie wystarczającej ilości pieniędzy na prowadzenie domu;
5. **Przemoc polegająca na osaczaniu** – np. ciągle chodzenie za kimś, dzwonienie do niego w celu wyrządzenia mu krzywdy lub zastraszenia;
6. **Przemoc w wymiarze społecznym** – zakazywanie osobie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie jej wychodzenia z domu, upokarzanie jej w miejscach publicznych.

Ofiarami przemocy w rodzinie są najczęściej kobiety oraz dzieci do lat 13. Natomiast sprawcami przemocy są głównie mężczyźni będący często pod wpływem alkoholu. Niektóre badania wskazują, że 40% partnerów znęcających się nad rodziną to osoby uzależnione od alkoholu. Prawdopodobieństwo wystąpienia aktów przemocy w rodzinach alkoholowych jest ponad dwukrotnie większe niż w pozostałych.

Stosowanie przemocy prowadzi do niskiej samooceny, poczucia bezsilności i bezzadności, ciągłego niepokoju, depresji, chorób związanych ze stresem. Szczególnie dramatyczne konsekwencje przemocy zauważa się u dzieci. Powoduje ona bowiem w ich psychice nieodwracalne skutki, które mogą dać znać o sobie dopiero w życiu dorosłym.

Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do badania. Agresja ze strony osób najbliższych, jeżeli nie mieści się w wyobrażeniu człowieka o tym, co normalne i słuszne, może być wstydliwie ukrywaną tajemnicą.

Prawo ściga sprawców przemocy:

art. 207 § 1 k.k. – znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny – podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat (ścigane z urzędu)*.

art. 191 § 1 k.k. – kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbą bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia – podlega karze pozbawienia wolności do lat 3 (ścigane z urzędu)*.

art. 197 § 1 k.k. – kto przemocą lub groźbą bezprawną lub postępowaniem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do lat 12 (ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego)**.

art. 209 § 1 k.k. – kto uporczywie uchyla się od wykonywania ciążącego na nim z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez nie łożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to naraża ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych – podlega karze pozbawienia wolności do lat 2 (ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego)**.

** ściganie z urzędu polega na tym, że prokurator i policja prowadzą postępowanie niezależnie od woli i zgody osoby pokrzywdzonej. Wycofanie skargi lub odmowa zeznań nie jest podstawą do umorzenia postępowania, jeśli istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełniono przestępstwo.*

*** ściganie na wniosek polega na tym, że bez wniosku osoby pokrzywdzonej postępowanie w danej sprawie nie może być wszczęte.*

Konieczne jest podjęcie działań zmierzających w kierunku edukacji społecznej dostarczającej wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemem. Niezbędne jest również zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej zarówno sprawcom jak i ofiarom przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem krzywdzonych dzieci.

III. Charakterystyka Gminy

Gmina Somonino liczy 9738 mieszkańców*. W skład Gminy Somonino wchodzi 16 sołectw: Somonino (2739 mieszkańców)*, Goręczyno (1370 mieszkańców)*, Ostrzyce (505 mieszkańców)*, Rąty (560 mieszkańców)*, Ramleje (358 mieszkańców)*, Sławki (506 mieszkańców)*, Egiertowo (542 mieszkańców)*, Borcz (624 mieszkańców)*, Starkowa Huta (329 mieszkańców)*, Wyczechowo (433 mieszkańców)*, Rybaki (297 mieszkańców)*, Hopowo (435 mieszkańców)*, Kaplica (280 mieszkańców)*, Kamela (319 mieszkańców)*, Piotrowo (84 mieszkańców)*, Połączyno (357 mieszkańców)*. Gmina Somonino obejmuje obszar 112,27 km².

Na terenie Gminy Somonino znajdują się cztery Szkoły Podstawowe – w Somoninie, Egiertowie, Połączynie i Borczu, Gimnazjum Publiczne - w Somoninie, Zespół Szkół w Goręczynie, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Somoninie, a także dwa Przedszkola – w Somoninie i Goręczynie. Na terenie gminy działa jedna świetlica – w Egiertowie.

Instytucjonalną działalność na rzecz pomocy osobom i rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej prowadzi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie.

Z obserwacji pracowników socjalnych oraz na podstawie analizy dokumentów a także biorąc pod uwagę powody przyznawania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie wynika, że skala występowania zjawiska przemocy na przełomie ostatnich lat stale rośnie. Zjawisko przemocy w rodzinie często łączy się bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, jest tematem wstydliwym, często zatajanym, aż do chwili zaistnienia sytuacji drastycznych i bezpośredniej przemocy fizycznej, dlatego też powyższe źródła nie odzwierciedlają w pełni faktycznej skali problemu.

W wyniku analizy danych ustalono, że w 2010 roku Policjanci z Posterunku Policji w Somoninie sporządzili 16 Niebieskich Kart dotyczących podejrzenia przemocy domowej. Natomiast Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie prowadził procedurę Niebieskiej Karty w 14 przypadkach. Pracownicy GOPS Somonino podjęli na przestrzeni 2010 roku 25 interwencji kryzysowych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie realizując zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w różnych jej formach stale współpracuje z Policją, Sądem, Kuratorami Sądowymi, Pedagogami wszystkich placówek szkolnych, Pracownikami służby zdrowia, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Pracownikami CIK i PCPR w Kartuzach. Współpraca dotyczy poradnictwa, interwencji i wzajemnego wsparcia oraz uzupełnienia podejmowanych działań, a także bieżącego monitorowania przez pracowników socjalnych problemu w środowisku.

Poradnictwo specjalistyczne zapewnia psycholog Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Somoninie, Centrum Interwencji Kryzysowej w Kartuzach. Pracownicy Ośrodka systematycznie uczestniczą w szkoleniach o zakresie tematycznym związanym z przeciwdziałaniem przemocy.

Na terenie gminy funkcjonuje *Punkt poradnictwa instruktazowego dla osób uzależnionych i współuzależnionych*, gdzie terapeuta udziela porad również dla członków rodzin alkoholików, bo w przeważającej części w tych środowiskach występuje przemoc, a sprawcy przemocy najczęściej wywodzą się z grona osób uzależnionych od alkoholu. Dzieci z rodzin dotkniętych przemocą uczestniczą w zajęciach świetlicowych.

* Stan na dzień 18.03.2011 roku

IV. Założenia systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Somonino:

- Najważniejsze jest bezpieczeństwo ofiary.
- Za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca przemocy, bez względu na to, co zrobiła ofiara.
- Nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka.
- Nie ma żadnego uzasadnienia ani usprawiedliwienia przemocy domowej.
- Podstawowym zadaniem jest zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest nieskuteczna.
- Ofiara przemocy w rodzinie cierpi na skutek wielokrotnego urazu.
- Zrozumiałe i dopuszczalne są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach, bowiem jest to jeden z objawów doznanego urazu.

Cel realizacji programu:

1. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy.
3. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc.

Cel pośrednie programu:

1. Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z tym problemem.
2. Poszerzanie wiedzy dotyczącej zjawiska przemocy i sposobów tego problemu wśród dzieci, młodzieży i dorosłych.
3. Zwiększenie liczby osób przeszkolonych z zakresu udzielania pomocy rodzinom, u których występuje zjawisko przemocy.
4. Spadek liczby sprawców przemocy a także rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie.
5. Ograniczenie występowania zachowań agresywnych wśród uczniów (ze szczególnym uwzględnieniem agresji słownej).
6. Zapewnienie profesjonalnego wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy (porady psychologa, prawnika, podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy).
7. Stworzenie sieci profesjonalnego wsparcia poprzez wypracowanie zasad i form współpracy pomiędzy:
 - Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach
 - Sądem Rejonowym w Kartuzach,
 - Kuratorami zawodowymi i społecznymi,
 - Dyrektorami, nauczycielami, pedagogami pracujący w szkołach,
 - Lekarzami i pielęgniarkami,
 - Pracownikami socjalnymi,
 - Pracownikami Urzędu Gminy w Somoninie.
 - Policją.

Strategie i metody działania:

1. Zwiększenie skuteczności i dostępności terapii dla osób doznających przemocy w rodzinie.
2. Ochrona ofiar przemocy poprzez wsparcie: medyczne, prawne, psychologiczne i socjalne.
3. Budowanie skutecznych form pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie.
4. Zamieszczenie na tablicach informacyjnych, na lokalnej stronie internetowej informacji o możliwościach i miejscach uzyskania pomocy.
5. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji i wiedzy przedstawicieli różnych grup zawodowych realizujących zadania przemocy w rodzinie.
6. Systematyczna edukacja środowiska lokalnego na temat przemocy w rodzinie.

V. Podstawowe zadania do realizacji w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy:

Zadanie 1

Tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Sposób realizacji:

1. Diagnozowanie środowiska lokalnego w oparciu o statystyki policji, ośrodka pomocy społecznej, szkół, ośrodka zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.
2. Systematyczna edukacja środowiska lokalnego na temat przemocy w rodzinie:
 - rozpowszechnienie broszur, ulotek dotyczących zjawiska przemocy,
 - rozpowszechnianie w lokalnym środowisku programów profilaktycznych,
 - udział w ogólnopolskich kampaniach przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
3. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji i wiedzy przedstawicieli różnych grup zawodowych stykających się z problematyką przemocy w rodzinie – udział w specjalistycznych szkoleniach oraz organizacja szkoleń dla osób zainteresowanych możliwością podniesienia kompetencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4. Wymiana doświadczeń pomiędzy środowiskami lokalnymi i placówkami, uczestniczenie w konferencjach, naradach, seminariach.
5. Współpraca pomiędzy pracownikami służb, instytucji i organizacji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym między innymi: wymiaru sprawiedliwości, służby zdrowia, policji, pomocy społecznej, oświaty, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Zadanie 2

Prowadzenie poradnictwa i podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Sposób realizacji:

1. Prowadzenie, przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców dzieci z rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy
2. Współdziałanie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kartuzach oraz z Centrum Interwencji Kryzysowej w Kartuzach w zakresie udzielania specjalistycznej pomocy ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie.

Zadanie 3

Opracowanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Sposób realizacji:

1. Budowanie skutecznych form pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie, poprzez udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
2. Wdrażanie procedury "Niebieska Karta", po przez:
 - udział w cyklicznych szkoleniach, naradach, konferencjach nt. procedury „Niebieskiej Karty” oraz zjawiska przemocy w rodzinie,
 - przygotowanie odpowiednich materiałów informacyjno-edukacyjnych nt. infrastruktury placówek pomocowych (informatory, ulotki, plakaty),
 - prowadzenie działalności informacyjnej nt. procedury „Niebieskiej Karty”.
3. Prowadzenie działań terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie przy współpracy innych organizacji, instytucji.
4. Opracowanie i udostępnianie materiałów informacyjnych o instytucjach, udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie.
5. Wspomaganie działalności instytucji, kościołów i związków wyznaniowych, stowarzyszeń i osób fizycznych realizujących zdania w zakresie pomocy ofiarom przemocy.
6. Tworzenie warunków do bezpiecznego spędzania czasu, w szczególności dla dzieci i młodzieży poprzez programy profilaktyczne.

VI. Realizatorzy

Koordynatorem Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Somoninie przy współpracy z:

- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Szkołami,
- Policją,
- Sądem,
- Służbą zdrowia
- Organizacjami pozarządowymi, kościołem i związkami wyznaniowymi.